

ตัวชี้วัดคุณธรรมจริยธรรมของบัณฑิต

THE KEY PERFORMANCE INDICATORS FOR MORAL AND ETHICS OF GRADUATES

เบญญพร มหาพิรุณ *

เรณู จันทวงศา **

ดร.สุริยะ พุ่มเฉลิม ***

บทคัดย่อ

ศตวรรษที่ 21 สังคมต้องการผู้มีความคุณธรรมจริยธรรม เพื่อนำพาสังคมโลกให้ยั่งยืน สถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งผลิตบัณฑิตเข้าสู่สังคม จึงมีหน้าที่โดยตรงในการจัดการเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมให้นักศึกษา โดยการสอดแทรกเข้าในกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ของนักศึกษา และจัดให้มีวิชาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมเฉพาะสาขาวิชาด้วย เป้าหมายเพื่อจะได้บัณฑิตที่มีความคุณธรรมจริยธรรมเข้าสู่สังคม ตามคุณลักษณะบัณฑิตที่กรอบมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualifications Framework for Higher Education, TQF : HEd) กำหนดให้คุณธรรมจริยธรรมเป็นคุณลักษณะบัณฑิตที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรก ในปัจจุบันระดับอุดมศึกษาฯยังไม่มีเครื่องมือหรือตัวชี้วัดคุณธรรมจริยธรรมของบัณฑิตที่เป็นมาตรฐาน และการวัดคุณธรรมจริยธรรมไม่ควรเป็นรายบุคคล แนวทางในการวัดคุณธรรมจริยธรรมโดยการกำหนดตัวชี้วัดคุณธรรมจริยธรรมของบัณฑิตมี 2 แนวทาง ดังนี้ แนวทางที่ 1 กำหนดตัวชี้วัดจากผลการเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมเดิมก่อนเข้ารับการเรียนรู้ กับคุณธรรมจริยธรรมหลังจากได้รับการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษา กับแนวทางที่ 2 คือกำหนดตัวชี้วัดจากระดับของคุณธรรมจริยธรรมเมื่อสำเร็จการเรียนรู้ในรายวิชาใดหรือหลักสูตรใด เพื่อสรุปว่าผลของการเรียนรู้นั้นได้เพิ่มคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียน ซึ่งทั้งสองแนวทางควรเป็นแบบวัดที่มีลักษณะของคุณธรรมจริยธรรมอย่างน้อยตามคุณธรรมจริยธรรม 9 ประการที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ได้แก่ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาดกาย สะอาดใจ สามัคคี มีน้ำใจ โดยแบบวัดนี้ควรมีการแสดงความเชื่อมั่น (Reliability) และความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบวัดด้วย

คำสำคัญ : ตัวชี้วัด กรอบมาตรฐานคุณวุฒิ อุดมศึกษา

* อาจารย์ประจำสำนักหอสมุด (หอจดหมายเหตุ) วิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก, e-mail : benyaphorn@southeast.ac.th

** อาจารย์ประจำสำนักวิชาการและอาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก,
e-mail : renu@southeast.ac.th

*** หัวหน้าสาขาวิชาระบบสารสนเทศทางธุรกิจ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก,
e-mail : suriya@southeast.ac.th

Abstract

In the 21st century, the sustainability world need morals and ethics in men for support society. All Thai universities added morals and ethics in student projects and created student activities which support the build of morals and ethics behavior. The morals and ethics are the first character which are the first key performance index of Thai Qualifications Framework for Higher Education (TQF : HEd). The Ministry of Education has 9 special characters of morals and ethics that are diligence, accountability, honest, orderliness, politly, nice, kindness, harmony and service mind. Then the universities should study about morals and ethics of their students at least 9 characters and the tools for studying should show the reliability value and show validity value too.

Keywords : Key Performance Index, Qualifications framework, Higher education

บทนำ

ศตวรรษที่ 21 (ค.ศ.2001-ปัจจุบัน) โลกมีการพัฒนาให้มีการสื่อสารเชื่อมโยงด้วยวิทยาการสมัยใหม่ นำความเปลี่ยนแปลงมาสู่การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมทั่วโลก ซึ่งมีทั้งผลดีและผลเสีย สังคมมีความเจริญทางด้านวัตถุปรากฏอย่างชัดเจน แต่ปัญหาที่วิกฤตก็เกิดขึ้นในสังคมเช่นกัน ซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ได้แก่ ปัญหาการทุจริต ฉ้อราษฎร์บังหลวง การเกิดความคลางแคลงกรณีความประพฤติที่ในอดีตเป็นความไม่ดีแต่สังคมเปลี่ยนไปทำให้กลางเลือนในการตัดสินใจว่าดีหรือไม่ดี เกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด และแหล่งอบายมุขแหล่งเรีงรมย์ เหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาที่เป็นผลจากการพัฒนาทางด้านวัตถุอย่างขาดความสมดุลกับการพัฒนาทางด้านจิตใจทั้งสิ้น สะท้อนให้เห็นถึงความเสื่อมโทรมของสังคม (ทีศนา แชนณี, 2546) คุณธรรมจริยธรรม จึงเป็นสิ่งจำเป็นเร่งด่วนสำหรับการเฝ้าระวังในสังคมไทย (ขวัญหญิง ศรีประเสริฐภาพ, 2555) สอดคล้องกับองค์กรทั่วโลกที่มีแนวทางร่วมกันในศตวรรษที่ 21 ที่จะพัฒนามนุษย์เพื่อความยั่งยืนต่อไปของโลก มนุษย์กลายเป็นทรัพยากรหลักของโลกที่ต้องพัฒนา เพราะมนุษย์มีความรู้และสามารถเรียนรู้ได้ สามารถควบคุมและอยู่ร่วมกับเทคโนโลยีได้ สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ รวมไปถึงมีความคิดสร้างสรรค์ และทักษะอื่น ๆ ซึ่งหากอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีแล้ว มนุษย์สามารถสร้างศรัทธาเพื่อจูงใจให้เกิดความสามัคคีร่วมมือกัน เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกันของสังคมเพื่อพัฒนาสังคมได้ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้มนุษย์และสังคมอยู่ได้ยั่งยืนอย่างผาสุกก็คือ ความมีคุณธรรมและจริยธรรมของมนุษย์ ดังนั้นสังคมในศตวรรษที่ 21 จึงต้องการผู้มีความคุณธรรมและจริยธรรม แต่

ปัญหาของควมามีคุณธรรมและจริยธรรมในมนุษย์คือ จะวัดอย่างไรว่า บุคคลหรือกลุ่มคนมีคุณธรรม จริยธรรมหรือไม่ และจะใช้เกณฑ์ตัดสินควมามีคุณธรรมจริยธรรมของมนุษย์อย่างไร

ความหมาย และความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม

โสกราตีส (Socrates; พ.ศ.73-144) (อ้างอิงใน กุศล ถีถ้วน, 2550) กล่าวถึงคุณธรรม (Moral หรือ Virtue) ว่า คุณธรรม คือ ความรู้ (Virtue is Knowledge) การแสวงหาความรู้เกี่ยวกับศีลธรรม บุคคลที่รู้และเข้าใจถึงธรรมชาติของคุณธรรมแล้ว จะไม่พลาดจากการประกอบความดี ละเว้นความชั่ว คุณธรรมที่ทำให้คนเป็นมนุษย์ที่ดีมี 5 ประการ คือ ประการที่ 1 ปัญญา หรือความรู้ (Wisdom) หมายถึง รู้ว่าอะไรดี อะไรไม่ดี ประการที่ 2 การปฏิบัติหน้าที่ทางศาสนา (Duty) คือ การทำความดี การเคารพยกย่องสิ่งที่ควรเคารพ เช่น พระผู้เป็นเจ้า พระธรรม การปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา ประการที่ 3 ความกล้าหาญ (Courage) คือ กล้าในสิ่งควรกล้า และกลัวในสิ่งควรกลัว ประการที่ 4 การควบคุมตนเอง (Self Control หรือ Temperance) คือ การใช้ปัญญาควบคุมอารมณ์ ความรู้สึก ประการที่ 5 ยุติธรรม (Justice) คือ การปฏิบัติต่อผู้อื่นและต่อตนเอง อย่างเหมาะสม ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

เพลโต (Plato; พ.ศ.116-196) (อ้างอิงใน กุศล ถีถ้วน, 2550) กล่าวว่า คุณธรรม คือ การปฏิบัติที่ดีตามหน้าที่ของวิญญาณ และคุณธรรมไม่สามารถเกิดขึ้นได้โดยบังเอิญ เพราะมนุษย์จะต้องรู้ว่าเขากำลังทำอะไร เพื่ออะไร และทำอย่างไร คุณธรรมจึงเกิดขึ้นจากความรู้ ไม่ใช่ความรู้ทฤษฎี แต่เป็นความรู้ที่มาจากการปฏิบัติจริง คุณธรรมตามแนวคิดของเพลโต มี 4 ประการ คือ ประการที่ 1 ปัญญาหรือความรู้ (Wisdom) คือการหยั่งรู้ว่าอะไรถูก อะไรผิด อะไรดี อะไรไม่ดี อะไรควรประพฤติ หรือไม่ควรประพฤติ ประการที่ 2 ประมาณ (Temperance) คือ การรู้จักควบคุมตัวเองให้อยู่ในขอบเขตของจุดมุ่งหมายชีวิต มีความรับผิดชอบ รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง ประการที่ 3 กล้าหาญ (Courage) คือ กล้าเสี่ยงต่อความยากลำบาก อันตราย เพื่ออุดมการณ์ของตนเอง หรือด้วยความมั่นใจว่าได้กระทำดีที่สุดแล้ว ประการที่ 4 ยุติธรรม (Justice) คือการให้แก่ทุกคนอย่างเหมาะสม เช่น การให้แก่ตนเอง ครอบครัว มิตรสหาย ผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา อย่างมีเหตุผลอันควร

นอกจากนี้ตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว¹ เมื่อกล่าวถึงคุณธรรมโดยทั่วไป จะหมายความว่า ดังนี้ “... คุณธรรมที่ทุกคนควรจะศึกษาและน้อมนำมาปฏิบัติ มีอยู่สี่ประการ ประการแรก คือ การรักษาความสัจจะ ความจริงใจต่อตัวเองที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ และเป็นธรรม ประการที่สอง คือ การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเอง ให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัจความดีนั้น ประการที่สาม คือ การอดทน อดกลั้น และอดออมที่จะไม่ประพฤติล่วงในความสัตย์สุจริต ไม่ว่าจะด้วยเหตุประการใด ประการที่สี่ คือ การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และ

¹ พระราชดำรัสในพระราชพิธีบวงสรวงสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้า เมื่อวันที่ 5 เมษายน พุทธศักราช 2525.

รู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตน เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง คุณธรรมสี่ประการนี้ ถ้าแต่ละคนพยายามปลูกฝังและบำรุงให้เจริญงอกงามขึ้นโดยทั่วกันแล้ว จะช่วยให้ประเทศชาติบังเกิดความสุข ความร่มเย็น และมีโอกาสที่จะปรับปรุงพัฒนาให้มั่นคงก้าวหน้าต่อไปได้ดังประสงค์ ...” ซึ่งพระบรมราโชวาทนี้เรียกว่า พระบรมราโชวาท เรื่อง คุณธรรม 4 ประการ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องต่อเนื่องกันจึงจะนำไปสู่การแก้ปัญหาต่าง ๆ ทั้งในชีวิตบุคคลและสังคมส่วนรวม คล้ายคลึงกับกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) ที่ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญต่าง ๆ เช่น การสังเกต การตั้งสมมติฐานเพื่ออธิบายสาเหตุของปรากฏการณ์นั้น ๆ การพิสูจน์สมมติฐาน ตามที่ตั้งไว้ และการสรุปผลการพิสูจน์เพื่อสร้างเป็นทฤษฎีทั่วไป เป็นต้น

ส่วนความหมายของคุณธรรม ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) คุณธรรมหมายถึง สภาพคุณงามความดี จริยธรรม (Ethics) หมายถึง ข้อปฏิบัติของศีลธรรม กฎของศีลธรรม หรือ หมายถึง แนวทางในการประพฤติของแต่ละคน ที่แสดงออกมาทางความคิด คำพูด การกระทำ เพื่อที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ในทางพุทธศาสนา จริยธรรมจะมีองค์ประกอบ 2 ประการ คือ ศีลธรรม ได้แก่ การละเว้นการประพฤติไม่ดี และองค์ประกอบที่สองคือ คุณธรรม เป็น คุณภาพจิตฝ่ายดีที่ควรปฏิบัติ

เพียเจท์ (Piaget, 1960) กล่าวว่า จริยธรรมเป็นลักษณะประสบการณ์ของมนุษย์ และหน้าที่เกี่ยวกับกฎเกณฑ์การให้ความร่วมมือเกี่ยวกับการจัดการทางสังคม

บราวน์ (Brown, 1968) กล่าวว่า จริยธรรม คือ ระบบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่บุคคลใช้ในการแยกแยะการกระทำที่ถูกต้องออกจากการกระทำที่ผิด

ศีลธรรม (Morality) คือ ระบบของพฤติกรรม การทำดี ละเว้นชั่ว

ระบบของพฤติกรรม หมายถึง

1. สาเหตุ ของ พฤติกรรม แบ่งเป็น

สาเหตุภายในจิตใจ = จิตลักษณะต่าง ๆ (คุณธรรม ค่านิยม)

สาเหตุภายนอก = คนอื่น กฎระเบียบ การควบคุมบังคับ

2. กระบวนการ ตั้งแต่ กระบวนการเกิดพฤติกรรม และ กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

3. ผล ของพฤติกรรมนั้น ต่อตนเอง ต่อพวกพ้อง ต่อผู้อื่น และสังคมส่วนรวม

ตามความหมายที่กล่าวมาทั้งหมดสรุปได้ว่า คุณธรรมเป็นความดีงามที่อยู่ในจิตใจ เกิดขึ้นเองตามสภาพแวดล้อม จะมีระดับของคุณธรรมสูงหรือต่ำสามารถพัฒนาได้โดยการประพฤติปฏิบัติของบุคคลผู้นั้นเอง ส่วนจริยธรรมหมายถึงกฎเกณฑ์ ข้อปฏิบัติ หรือการปฏิบัติที่มุ่งสู่ความมีคุณธรรมที่ดี โดยทั่วไปมักพบคำว่า คุณธรรมคู่ติดไปกับคำว่าจริยธรรม ทั้งนี้เพราะคุณธรรมเป็นเป้าหมายของการปฏิบัติ ส่วนจริยธรรมเป็นกริยาอาการของการปฏิบัติเพื่อให้เกิดคุณธรรมที่เป็นเป้าหมายนั้น การ

รู้จักเพียงเป้าหมายโดยไม่ปฏิบัติ หรือปฏิบัติโดยไม่มีเป้าหมาย ย่อมไม่เกิดผล ดังนั้นในภาษาไทย คำว่าคุณธรรมจริยธรรมจึงคู่กันเสมอ

กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

ความจำเป็นในการพัฒนาคนให้เข้ากับสังคมยุคใหม่นั้น ทำให้มีการสรุปว่าสมรรถนะหรือทักษะที่มนุษย์ยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 ต้องมี หรือ เรียกว่า 21st Century skills หรือทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ประกอบไปด้วย ทักษะ 4 ประการ (วิจารณ์ พานิช, 2555) คือ 1) การมีความรู้ในวิชาหลัก ซึ่งมีความหมายครอบคลุมถึงความรู้รอบตัวอื่น ๆ ด้วย 2) การมีทักษะชีวิต 3) การมีทักษะอาชีพ และ 4) การมีทักษะการเรียนรู้และสร้างนวัตกรรมใหม่ โดยศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ทั้ง 4 ประการนี้ ได้แก่ ศาสตร์ด้านการสื่อสาร (Communication) ความร่วมมือกัน (Collaboration) ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) การคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) การมีทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี (Information, Media and Technology Skills)

ในประเทศไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติในการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน โดยให้ความสำคัญต่อบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาทั้งหลาย ที่จะเป็นผู้เข้าสู่สังคมและเป็นผู้นำพาสังคมในอนาคต สถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งผลิตบัณฑิต มีหน้าที่ผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualifications Framework for Higher Education) ซึ่งกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้บัณฑิตมีคุณลักษณะอย่างน้อย 5 ด้าน ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม (Moral and Ethics) หมายถึง การพัฒนานิสัยความประพฤติอย่างมีคุณธรรม มีจริยธรรม และด้วยความรับผิดชอบทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม ความสามารถในการปรับวิถีชีวิตในความขัดแย้งทางค่านิยม การพัฒนานิสัยและการปฏิบัติตนตามศีลธรรม ทั้งในเรื่องส่วนตัวและสังคม

2. ด้านความรู้ (Knowledge) หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจ การนึกคิด และการนำเสนอข้อมูล การวิเคราะห์และแจกแจงข้อเท็จจริงในหลักการ ทฤษฎี ตลอดจนกระบวนการต่าง ๆ และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้

3. ด้านทักษะทางปัญญา (Cognitive Skills) หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์และใช้ความรู้ ความเข้าใจในแนวคิด หลักการทฤษฎี และกระบวนการต่าง ๆ ในการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ใหม่ ๆ ที่ไม่ได้คาดคิดมาก่อน

4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (Interpersonal Skills and Responsibility) หมายถึง ความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่ม การแสดงถึงภาวะผู้นำ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ความสามารถในการวางแผนและรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง

5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Numerical Analysis, Communication and Information Technology Skills) หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข ความสามารถในการใช้เทคนิคทางคณิตศาสตร์และสถิติ ความสามารถในการสื่อสารทั้งการพูด การเขียน และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

คุณลักษณะ 5 ประการดังกล่าว ถูกนำมาประกอบเป็นตัวบ่งชี้หรือตัวชี้วัดของเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถาบันอุดมศึกษา และเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกของสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งเป็นการประเมินคุณภาพบัณฑิตในมุมมองของผู้ใช้บัณฑิต โดยคุณธรรมจริยธรรมถูกกำหนดเป็นข้อแรก แสดงถึงความต้องการของสังคมในยุคปัจจุบันและอนาคต ว่าสังคมมีความต้องการบัณฑิตที่มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นลำดับแรก สถาบันอุดมศึกษาจึงสนใจที่จะหาเครื่องมือเพื่อวัดคุณธรรมจริยธรรมของบัณฑิต แต่ยังไม่มีความชัดเจนว่าต้องการคุณธรรมและจริยธรรมในระดับใดจึงจะพอเพียงในการพัฒนาสังคม มีเพียงการแสดงผลมาตรฐานของคุณธรรมจริยธรรมซึ่งพบว่า มาตรฐานของคุณธรรม จริยธรรม ขึ้นกับบริบทของแต่ละสังคม เพราะการที่บุคคลในสังคมจะเห็นว่ามีสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม เศรษฐกิจ ศาสนา และการศึกษาของสังคม (ดวงเดือน พันธมนาวิน, 2554)

มาตรฐานของคุณธรรมจริยธรรม

มาตรฐานของคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง สิ่งที่ดีถือเป็นหลักสำหรับเทียบสภาพคุณงามความดี ทั้งที่อยู่ภายในจิตใจ และที่แสดงออกถึงสิ่งควรประพฤติที่ได้ยอมรับหรือกำหนดร่วมกัน ว่าสิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำ ดังนั้นสังคมของแต่ละประเทศจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงคุณลักษณะของคุณธรรมจริยธรรมของบุคคลในประเทศนั้น ๆ ซึ่งมาตรฐานของคุณธรรมจริยธรรมของแต่ละประเทศจะขึ้นกับบริบทของแต่ละสังคม และโดยที่คุณธรรมเป็นเป้าหมายของการปฏิบัติ มีเพียงจริยธรรมเท่านั้นที่เป็นกระบวนการปฏิบัติ มาตรฐานของคุณธรรมจริยธรรม จึงมักถูกกำหนดเรียกว่ามาตรฐานทางจริยธรรม ตัวอย่างมาตรฐานทางจริยธรรมของแต่ละประเทศ (Ethics1stclass, 2555) ดังต่อไปนี้

1. ประเทศนิวซีแลนด์ ได้กำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมไว้ 3 ประการ ตามประมวล New Zealand Public Service Code of Conduct คือ

1) เจ้าหน้าที่ของรัฐจักต้องปฏิบัติหน้าที่ภาระผูกพันตามกฎหมายที่มีต่อรัฐบาลด้วยความ เป็นมืออาชีพและซื่อสัตย์สุจริต

2) เจ้าหน้าที่ของรัฐจักต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างซื่อตรง มีประสิทธิภาพ เคารพสิทธิของ ประชาชนและเพื่อนร่วมงาน

3) เจ้าหน้าที่ของรัฐจักต้องไม่นำความเสื่อมเสียมาสู่ราชการ

2. ประเทศออสเตรเลีย ได้กำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมตามกฎหมาย Public Sector Ethics Act 1994 ไว้ 5 ประการประกอบด้วย

1) การเคารพต่อกฎหมายและระบบของรัฐบาล (Respect for the Law and System of Government)

2) การเคารพต่อบุคคล (Respect for Persons)

3) การยึดมั่นในหลักการและยืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง (Integrity)

4) อุทิศหาหะอุทิศตน (Diligence)

5) ประสิทธิภาพและความประหยัด (Economy and Efficiency)

3. ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมเน้นหนักไปที่เรื่องการใช้อำนาจหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนตัว ตาม Code of Ethics for U.S. Government Service มีสาระสำคัญดังนี้

1) จงรักภักดีต่อศีลธรรมและต่อประเทศ

2) เคารพในกฎหมาย

3) ให้คำจ้ำตามผลการปฏิบัติงานและความคิด

4) จ้างงานที่มีประสิทธิภาพกว่าและประหยัดกว่า

5) ไม่เลือกปฏิบัติและไม่รับประโยชน์ใด ๆ ในการปฏิบัติหน้าที่

6) ไม่ให้คำมั่นสัญญาใด ๆ อันกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่

7) ไม่ทำธุรกิจกับภาครัฐ หรือกับหน่วยงานของตน

8) ไม่ใช้ข้อมูลข่าวสารไปแสวงหาประโยชน์ส่วนตน

9) เปิดเผยการทุจริตที่พบเห็น

10) ยึดหลักความไว้วางใจจากสาธารณะ

4. ประเทศสหราชอาณาจักร ได้กำหนดแนวพฤติกรรมที่พึงปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ภาครัฐไว้ในการจัดทำหลักความประพฤติ 7 ประการ ตามรายงาน Seven Principles of Public Life Lord Nolan's Report 1995 ประกอบด้วย

1) ความเสียสละ/การไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน (Selflessness)

2) ความซื่อตรง (Integrity)

3) ความตรงไปตรงมา (Objectivity)

4) ความพร้อมที่จะให้ผู้อื่นตรวจสอบ (Accountability)

5) ความโปร่งใสเปิดเผย (Openness)

6) ความซื่อสัตย์สุจริต (Honesty)

7) การเป็นแบบอย่างที่ดี (Leadership)

5. ประเทศญี่ปุ่น ได้กำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมไว้ 5 ประการ ตามประมวล National Public Service Officials Ethics Code ประกอบด้วย

- 1) ไม่ให้บริการโดยไม่ยุติธรรมหรือเลือกปฏิบัติ
- 2) ต้องแยกงานราชการกับงานส่วนตัวและไม่ใช้ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์
- 3) ไม่กระทำการที่ทำให้เกิดข้อครหา หรือความไม่ไว้วางใจในขณะปฏิบัติหน้าที่
- 4) ในการปฏิบัติหน้าที่ต้องคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ และใช้ความพยายามสูงสุด
- 5) รู้สึกเสมอว่าพฤติกรรมของตนอาจส่งผลกระทบต่อบริการสาธารณะ แม้นอกเวลาราชการ

6. ประเทศมาเลเซีย ได้กำหนดมาตรฐานทางจริยธรรม ที่ทุกองค์กรของรัฐและสมาชิกของหน่วยงานที่ให้บริการสาธารณะต่าง ๆ จะต้องยึดถือปฏิบัติ ไว้ 5 ประการ ตามแผนความซื่อตรงแห่งชาติ (National Integrity Plan) ได้แก่

- 1) ความซื่อสัตย์ (Honesty)
- 2) ความน่าเชื่อถือ (Trustworthiness)
- 3) ความยุติธรรม (Fairness)
- 4) ความโปร่งใส (Transparency)
- 5) ความกตัญญู (Gratitude)

7. ประเทศไทย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้มอบภารกิจให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นหน่วยงาน ที่ต้องกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมของประเทศ ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินได้กำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมไว้ 9 ประการ (ธานินทร์ กรัยวิเชียร, 2552) ได้แก่

- 1) ยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม
- 2) การมีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ สุจริต และรับผิดชอบ
- 3) การยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตนและไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน

- 4) การยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นธรรม และถูกกฎหมาย
- 5) การให้บริการแก่ประชาชนด้วยความรวดเร็ว มีอัธยาศัย และไม่เลือกปฏิบัติ
- 6) การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างครบถ้วนถูกต้อง และไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง
- 7) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษามาตรฐาน มีคุณภาพ โปร่งใสและตรวจสอบได้
- 8) การยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- 9) การยึดมั่นในหลักจรรยาบรรณวิชาชีพขององค์กร

ดังนั้นหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาในการผลิตบัณฑิตให้มีคุณธรรมจริยธรรม จึงเป็นประเด็นว่า กระบวนการเรียนรู้แบบใดจึงจะสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้บัณฑิต และเมื่อใช้กระบวนการเรียนรู้นั้น ๆ แล้ว เกณฑ์ของคุณธรรมจริยธรรมหลังจากเรียนรู้จะวัดอย่างไร มีเครื่องมือในการวัด

คุณธรรมจริยธรรมหรือไม่ สำหรับกระบวนการเรียนรู้ใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (อ้างอิงใน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2558) กำหนดว่า “...กระบวนการเรียนรู้และการจัดการศึกษาต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนและคนไทยทุกคนให้มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมได้ดี มีความสุข โดยมีองค์ประกอบของกระบวนการเรียนรู้และการจัดการศึกษา ดังนี้

1. กำหนดลำดับความสำคัญของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ที่จะต้องเร่งเสริมสร้างให้เกิดขึ้นกับคนในช่วงแรก และช่วงเวลาต่อไป อาทิ มีความเพียร รู้จักเก็บออม มีคุณธรรมจริยธรรม มีวินัย ซื่อสัตย์ มีความสามัคคี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความกตัญญู ชื่นชมคนดี/คนสุจริต มีจิตสำนึก รับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม รักชาติ รักแผ่นดิน เป็นต้น และกำหนดให้เป็นนโยบายแห่งชาติที่จะต้องดำเนินการอย่างจริงจัง และต่อเนื่องตลอดไป

2. ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรแกนกลาง โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ให้มีสาระของความรู้เกี่ยวกับความจริงของชีวิตและธรรมชาติ หลักธรรมของศาสนา คุณธรรมจริยธรรมอันดีงามของระบบวิถีชีวิตเอกลักษณ์ไทย และลักษณะที่พึงประสงค์ต่าง ๆ ตามลำดับความสำคัญที่กำหนดไว้ โดยบูรณาการอย่างเหมาะสมตามวัยของผู้เรียนในแต่ละระดับ การศึกษา...”

ในศตวรรษที่ 21 นี้ หลักสูตรแกนกลางของสถาบันอุดมศึกษาจึงประกอบด้วยวิชาที่มีสาระ ความรู้ของชีวิตและธรรมชาติ ตามวิถีชีวิตเอกลักษณ์ไทย เพื่อให้บัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังกล่าว ซึ่งคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์สำหรับนิสิตนักศึกษาในระดับอุดมศึกษามี 9 ด้าน (ลัดดาวัลย์ ศรีนิมิตรแก้ว, 2552) ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณา ความรับผิดชอบ ความกตัญญู ความมีระเบียบวินัย ความเสียสละ ความสุภาพอ่อนโยน ความร่วมมือและสามัคคี และความอดทน ลักษณะ ทั้ง 9 ด้านนี้ คล้ายกับความหมายในคุณธรรม 8 ประการที่ กระทรวงศึกษาธิการ (2552) กำหนดเป็น นโยบายคุณธรรมนำความรู้ เพื่อเป็นแผนปฏิบัติการของกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี มีน้ำใจ โดยด้านความสะอาดนั้นแยกเป็น สะอาดกาย และ สะอาดใจ หรือเรียกว่าเป็นคุณธรรม 9 ประการของบัณฑิต ซึ่งเป็นแนวทางเดียวกับคุณธรรม จริยธรรมที่พึงประสงค์สำหรับนิสิตนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา 9 ด้านข้างต้น ดังนั้นการปลูกฝังเพื่อให้ บัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมเหล่านี้ต้องสอดแทรกในกิจกรรมการศึกษา (ลัดดาวัลย์ ศรีนิมิตรแก้ว, 2552) และนอกจากคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานแล้ว ควรมีรายวิชาของ คุณธรรมจริยธรรมเฉพาะศาสตร์ด้วย เพราะความต้องการกิจกรรมการศึกษาจะแตกต่างกันตาม สาขาวิชาของนักศึกษา (พิเชษฐ รุ่งลาวัลย์, 2550) โดยในระดับปริญญาตรีแต่ละสาขาคควรมีรายวิชา คุณธรรมจริยธรรมเฉพาะศาสตร์อย่างน้อย 1 รายวิชา เช่น รายวิชา จริยธรรมคอมพิวเตอร์ (Computer Ethics)

เป็นต้น เพื่อกล่าวถึงคุณและโทษเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ให้นักศึกษาสาขานั้น ๆ ได้รับทราบ สถาบันอุดมศึกษาจึงได้จัดการเรียนการสอนให้มีรายวิชาปลูกฝังเพื่อให้บัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานที่มีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมไว้ในกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ เช่น รายวิชาคุณค่าของบัณฑิต รายวิชาวัฒนธรรมและมรดกภูมิปัญญาไทย เป็นต้น ซึ่งพบว่าโครงการที่เพิ่มคุณธรรมมากที่สุดให้ผู้เรียนระดับสูงกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 6 คือ โครงการต่อต้านยาเสพติด โครงการเพื่อความซื่อสัตย์ และโครงการอื่นที่ไม่ใช่กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551) และนอกจากนี้ในสาขาวิชาเฉพาะที่แตกต่างกัน สถาบันอุดมศึกษาก็จัดให้มีอย่างน้อย 1 รายวิชาที่เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของบัณฑิตสาขานั้น ๆ

แต่อย่างไรก็ตามหลังจากการจัดการเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมแล้ว สถาบันอุดมศึกษาก็ยังไม่สามารถหาตัวชี้วัดที่จะวัดคุณธรรมจริยธรรมที่นักศึกษาได้จากการเรียนรู้ว่ามีระดับใด พอเพียงหรือไม่ เพราะคุณธรรมจริยธรรมเกิดขึ้นตามบุคคลต่าง ๆ แตกต่างกันไปจกปัจจัยภายในและภายนอกของบุคคล และมีความเป็นไปได้ว่าเดิมนักศึกษามีปัจจัยภายในจากครอบครัวที่ดีมีคุณธรรมจริยธรรม แต่เมื่อเข้ามาในสถานศึกษาอาจมีปัจจัยภายนอกที่ทำให้คุณธรรมและจริยธรรมลดลง ก็เป็นไปได้ เพราะสถานศึกษาเป็นสถาบันสังคมที่มีอิทธิพลอย่างสูงต่อผู้เรียน (Shaffer, 1996) การไม่สามารถหาตัวชี้วัดที่แน่นอนด้านคุณธรรมจริยธรรม ทำให้สถาบันอุดมศึกษาสนใจการศึกษาเพื่อหาตัวชี้วัดคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาที่ได้จากการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งมีทั้งการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรม ก่อนและหลังการอบรมให้ความรู้ เช่น การศึกษาต่อไปนี้

สมคิด พึ่งสุข (2545) ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบระดับความรู้ ความเข้าใจและพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม ก่อน-หลัง การเข้าอบรมโครงการพัฒนาจิตเฉลิมพระเกียรติ หลักสูตรพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน นักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคมหาสารคาม พบว่า หลังการเข้าอบรมโครงการพัฒนาจิตเฉลิมพระเกียรติ ระดับความรู้ ความเข้าใจ และพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษามีระดับสูงขึ้น

ทองพูล ภูสิม, ศักดิ์พงศ์ หอมหวาน, และ สมบัติ ฤทธิเดช (2551) ศึกษาเรื่องการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 กรณีศึกษาโรงเรียนแกดำวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 เปรียบเทียบก่อนและหลังการพัฒนานั้นเพิ่มขึ้นในทุกด้าน

ลัดดาวัลย์ ประกอบเพชร และ โชติกา ภาชีผล (2553) ศึกษาผลและความคงทนของการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโดยการสอนแบบบูรณาการด้วยการเขียนบันทึกประจำวัน พบว่า ความคงทนของระดับคุณธรรมของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังการสอนแบบบูรณาการ

ด้วยการเขียนบันทึกประจำวันจากการวัดครั้งที่ 5 มีค่าเฉลี่ยระดับคุณธรรมต่ำกว่าการวัดครั้งที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

สรรเสริญ อินทร์รัตน์, จุฑิตยา เนตรวงษ์, รัชฎาพร ธีรารธรรม, และ นฤมล นิตย์จินต์ (2556) ศึกษาเรื่อง ผลการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในรายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต พบว่า เจตคติและพฤติกรรมจริยธรรมก่อนและหลังการทดลองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเจตคติและพฤติกรรมจริยธรรมสูงขึ้นทั้งในภาพรวมและทุกด้าน

พิชญ์ อภิสมการโยธิน (2550) ศึกษาเรื่อง การศึกษาผลการดำเนินงานด้านการพัฒนาจิตคุณธรรมและจริยธรรมของนักศึกษาแพทย์ศิริราช พบว่า นักศึกษาแพทย์ศิริราชที่เข้าร่วมโครงการประเมินคุณธรรมและจริยธรรมโดยใช้โมเดลการประเมินของเคริกแพตทริก (The Kirkpatrick Approach) ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ มีพฤติกรรมด้านคุณธรรม-จริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีพฤติกรรมด้านคุณธรรม-จริยธรรมเพิ่มขึ้นหลังจากเข้าร่วมโครงการ

นอกจากนี้ยังมีการศึกษา เพื่อสร้างโมเดลหรือแบบวัดคุณธรรมจริยธรรม ดังเช่นการศึกษาต่อไปนี้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551) ได้พัฒนาแบบวัดคุณธรรมของผู้เรียน เพื่อประเมินผลโครงการเสริมสร้างคุณธรรมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ พบว่าควรวัดคุณธรรม 9 ประการ ได้แก่ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี มีน้ำใจ โดยด้านความสะอาดนั้นแยกเป็น สะอาดกาย และ สะอาดใจ พัฒนาได้แบบวัดพฤติกรรมคุณธรรมมีความเที่ยง (Reliability) หรือค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค มีค่า $\alpha = 0.86$ และได้แบบวัดเจตคติต่อคุณธรรมที่มีความเที่ยง $\alpha = 0.50$ ตามลำดับ และพบว่าแบบวัดคุณธรรมบางด้านมีความเที่ยงไม่สูงพอในการประเมินผู้เรียน ผลสรุปคือไม่แนะนำให้ใช้แบบวัดในการประเมินพฤติกรรมคุณธรรมหรือเจตคติต่อคุณธรรมของนักเรียนนักศึกษารายบุคคล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551) โดยการศึกษาครั้งนี้คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่าควรตรวจสอบค่าความเที่ยง (Validity) ของแบบวัดเพื่อให้ได้มาตรฐานสากลต่อไป

พิศสมัย อรทัย และ เพชรรัตน์ เกิดดอนแฝก (2551) ทำการศึกษาแบบสอบถามคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาพยาบาล ประกอบด้วย 10 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ความรับผิดชอบเชิงวิชาชีพ ความเอื้ออาทร ความร่วมมือ ความยุติธรรม ความมีกาลเทศะ ความเมตตากรุณา ความอดทน ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีวินัย และความตรงต่อเวลา ตรวจสอบค่าความเที่ยงได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค มีค่า $\alpha = 0.92$ ค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) มีค่า 0.97

สุธาสิณี แม้นญาติ (2554) ศึกษา โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อ

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ได้แก่ ปัจจัยวัฒนธรรมองค์การที่เน้นจริยธรรม รองลงมา คือ ปัจจัยสถานการณ์ ปัจจัยบรรยากาศองค์การทางจริยธรรม และ ปัจจัยคุณลักษณะของผู้นำ ตามลำดับ

จากการศึกษาข้างต้น พบว่ามี 2 แนวทางในการสร้างตัวชี้วัดคุณธรรมจริยธรรมบัณฑิต

แนวทางที่ 1 การเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อได้รับการเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมจากการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษา แนวทางการเปรียบเทียบนี้ให้ความสำคัญกับคุณธรรมจริยธรรมเดิมที่นักศึกษาได้ก่อนได้รับการเรียนรู้ และคุณธรรมหลังจากได้รับการเรียนรู้ นำมาเปรียบเทียบกัน ซึ่งเมื่อวิเคราะห์ตามเหตุผลว่า สถานศึกษามีผลต่อคุณธรรมจริยธรรม ทั้งผลด้านบวกและด้านลบ ผลจากแนวทางนี้อาจทำให้คุณธรรมจริยธรรมที่มีอยู่เดิมจากบ้านและครอบครัว ลดลงเมื่อมาพบสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาบางแห่ง ก็เป็นไปได้

แนวทางที่ 2 การวัดคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาหลังจากได้รับการเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมจากการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษา จากการศึกษพบว่า สถาบันอุดมศึกษามีการพัฒนาแบบวัดคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาขึ้นก่อน แล้วจึงใช้แบบวัดนั้นเพื่อวัดระดับคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาเพียงครั้งเดียว ซึ่งเมื่อวิเคราะห์วิธีการนี้ จะเห็นว่า การวัดครั้งเดียวด้วยเครื่องมือวัดที่ได้มาตรฐานย่อมแสดงค่าของคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาได้เพียงพอ

สรุป

สถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งผลิตบัณฑิตเข้าสู่สังคม ซึ่งสังคมในศตวรรษที่ 21 สังคมต้องอาศัยความมีคุณธรรมจริยธรรมของคนในสังคม จึงจะทำให้สังคมโลกมีความยั่งยืนต่อไป เป็นหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาในการให้การเรียนรู้โดยการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมไว้ในโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ได้บัณฑิตที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ที่กำหนดให้ลักษณะบัณฑิตที่มีคุณธรรมและจริยธรรมมีความสำคัญเป็นลำดับแรก เมื่อให้การเรียนรู้แล้วต้องมีการแสดงผลการเรียนรู้ ว่าการเรียนรู้ทำให้บัณฑิตมีคุณธรรมจริยธรรมเพียงใด ซึ่งยังไม่มีตัวชี้วัดด้านคุณธรรมจริยธรรมของบัณฑิตที่เป็นมาตรฐาน แต่กระทรวงศึกษาธิการพบว่าคุณธรรมบัณฑิต 9 ประการ ได้แก่ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี มีน้ำใจ โดยด้านความสะอาดนั้นแยกเป็น สะอาดกาย และ สะอาดใจ ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาควรมีเครื่องมือในการวัดคุณธรรมจริยธรรมของบัณฑิตที่ประกอบด้วย ตัวชี้วัด 9 ด้าน ตามคุณธรรมบัณฑิต 9 ประการนี้เป็นอย่างน้อย ที่สำคัญคือ ควรต้องแสดงคุณภาพของเครื่องมือวัด เป็นค่าความเชื่อมั่น (Reliability) และความเที่ยงตรง (Validity) ของเครื่องมือวัดด้วย เพื่อแสดงมาตรฐานของการวัดคุณธรรมจริยธรรมของบัณฑิตในระดับหนึ่ง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552*. สืบค้น 12 มีนาคม 2559, จาก <http://www.mua.go.th/users/tqf-hed/news/FilesNews/FilesNews2/news2.pdf>
- กุศล ถี่ถ้วน. (2550). *ศึกษาสภาพปัญหาการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนตามทัศนะของครูโรงเรียนวัดเวฬุวนาราม (ลีนทรัพย์อนุสรณ์) สำนักงานเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ขวัญหญิง ศรีประเสริฐภาพ. (2555). *จริยธรรมกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21*. *วารสารวิชาการคุณธรรมความดี*, 1(1), 47-58.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิ. (2554). *คู่มือ : การพัฒนาและส่งเสริมการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมข้าราชการพลเรือนสำหรับคณะกรรมการจริยธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน ก.พ.
- ทองพูล ภูสิม, ศักดิ์พงศ์ หอมหวาน, และสมบัติ ฤทธิเดช. (2551). *ศึกษาเรื่องการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 กรณีศึกษาโรงเรียนแกดำวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1*. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 5(1), 175-186.
- ทิตนา แคมณี. (2546). *การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: เสริมสิน ปริเพรส ซิสเต็ม.
- ธานินทร์ ภัยวิเชียร. (2552). *จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ*. *วารสารจลนिति*, 6(1), 27-52.
- พิเชษฐ รุ่งลาวัลย์. (2550). *การศึกษาความต้องการด้านคุณธรรมจริยธรรมสำหรับหลักสูตรด้านคอมพิวเตอร์ในระดับอุดมศึกษา*. (วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรอุตสาหกรรมมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ).
- พิศสมัย อรทัย, และเพชรรัตน์ เกิดดอนแฝก. (2551). *การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาพยาบาล* (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พิษณุ อภิสมจารย์โยธิน. (2550). *การศึกษาผลการดำเนินงานด้านการพัฒนาจิตคุณธรรมและจริยธรรมของนักศึกษาแพทย์ศิริราช* (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

- ลัดดาวัลย์ ประกอบเพ็ชร์, และโชติกา ภาชีผล. (2553). *ผลและความคงทนของการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยการสอนแบบบูรณาการด้วยการเขียนบันทึกประจำวัน*. สืบค้น 12 มีนาคม 2559, จาก <http://www.edu.chula.ac.th/ojed/doc/V52/v52d0070.pdf>.
- ลัดดาวัลย์ ศรีนิมิตรแก้ว. (2552). *แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ.
- วิจารณ์ พาณิช. (2555). *การผลิตบัณฑิตในศตวรรษที่ 21*. สืบค้น 8 มีนาคม 2559, จาก <file:///C:/Documents%20and%20Settings/YAOWAPANEE/My%20Documents/Downloads/20389-43953-1-SM.pdf>
- สมคิด พึ่งสุข. (2545). *การเปรียบเทียบระดับความรู้ ความเข้าใจและพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม ก่อน-หลัง การเข้าอบรมโครงการพัฒนาจิตเฉลิมพระเกียรติ หลักสูตรพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน นักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคมหาสารคาม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- สรเสริญ อินทร์ตัน, รุติยา เนตรวงษ์, รัชฎาพร อธิวารรณ, และนฤมล นิตยจินต์. (2556). *การพัฒนาแนวทางการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต (รายงานผลการวิจัย)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2558). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). *รายงานการวิจัยประเมินผลคุณธรรม 8 ประการของผู้เรียน : เจตคติและพฤติกรรม*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุธาสิณี แม้นญาติ. (2554). *โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น)*.
- Brown, R. (1968). *Social psychology*. New York: McGraw-Hill.
- Ethics1stclass. (2555). *มาตรฐานทางจริยธรรม*. สืบค้น 8 มีนาคม 2559, จาก <http://ethics1stclass.blogspot.com/2012/11/blog-post.html>
- Piaget, J. (1960). *The moral judgement of the child*. Illinois: The Free Press.
- Shaffer, D. R. (1996). *Social and personality development (3rd ed.)*. Belmont, CA: Thompson Learning.